

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NĒGULESCU, DEMETRU NĒGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechin 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul posta

Alexandru Djuvara

Lumea noastră judiciară este crud lovită!

Prin moartea lui Al. Djuvara, perdem pe unul din cei mai distinși juriconsulți ai noștri, o ilustrațiune necontestată a Baroului țarei și un confrate adorat.

Nu se poate analiza în câteva rânduri, în clipă și sub impresiunea unei profunde întristări ce simțim, natura complexă a ilustrului dispărut, nici chiar când îl consideri din punctul de vedere special, ca om de drept.

În felul vastei și variatei sale culturi, găsim poate explicația acestei complexități, precum și în bogăția mării sale intelectualități.

Studiază matematicile, pictura și apoi Al. Djuvara aprofundează studiile economice, și după ce — intrat în Parlament — se distinge, pleacă la Paris pentru a studia dreptul, și întors, devine în scurt timp un mare avocat.

Lui Djuvara nu-i trebuie etape, el se înalță ca un vultur în sferele înalte ale baroului, în scurt timp după întoarcerea sa din Paris.

Strălucita activitate parlamentară îi deschide calea ministerului și la 1897, la vârsta de 39 ani, devine ministru al justiției.

În scurtul timp al trecerei lui la acest minister, este preocupat mai cu seamă de câteva din problemele care cereau atunci o deslegare.

A. Djuvara se gândește la graba cu care se fac legile la noi, la grămădeala lor, din care cauză de mulțori se simt inconvenientele lipsei de armonie dintre dănele și a lacunelor ce prezintă, și atunci proiectează a face o lege creând un consiliu legislativ prezentând garanțiile unei mai bune studieri a legilor și a concordanței care trebuie să fie între legi.

Altă idee ce-l preocupă, este aceea a întinderii inamovibilității la magistrații tribunalelor, propunând un mod de alegere al celor cari urmau să devie inamovibili. Tot A. Djuvara proiectează atunci trecerea serviciului penitenciarelor dela Ministerul de interne la acela al justiției, dând puțință astfel unui mai ne-

merit control al modului cum se aplică pedepsele pronunțate de magistrați.

La eșirea din minister, A. Djuvara se consacră baroului și politicei, manifestând cu profuziune marele său talent oratoric și profundele sale cunoștințe. Eră o ade-vărată voluptate sufletească să auzi pe A. Djuvara vorbind la bară sau în Parlament. Pledoariile lui sunt modele de precisiune, sinteză, claritate și o formă aleasă, care denotă vasta și enciclopedica cultură ce posedă, precum și firea sa artistică.

Lealitatea și curățenia lui de suflet făceau că dânsul nu alergă niciodată nici la subterfugii, nici la mijloace strâmte de procedură pentru a evita lupta.

A. Djuvara eră în procesele ce pledă un adversar leal, dar temut. Și în relațiunile sale cu confracții șiia, fie la bară, fie în raporturile sale colegiale, să arate calitățile care trebuie să aibă, între altele, un avocat, după marele D'Aguesseau: *la politesse française et l'urbanité romaine*.

Cât interes purtă dânsul ridicării prestigiului avocaților și a strângerei raporturilor dintre confracți, am avut ocaziune să o constat personal când am intrat alături de dânsul în consiliul de disciplină al baroului din Capitală în 1903.

La toate îmbunătățirile introduse în baroul Capitalei dela 1903 încoace, și anume organizarea bibliotecii avocaților, a conferințelor stagiatorilor, a asistenței judiciare, introducerea obligatorie a costumului avocaților, etc., A. Djuvara a cooperat ca membru în Consiliul de disciplină prin inițiativa sa fericită, prin sfaturile sale, prin gustul său ales și numele său e legat de progresele ce Baroul Capitalei a făcut în timpii din urmă.

Natură delicată în aparență, câtă energie șiia să desvolte însă la momentul oportun, fie în vorbirile sale, fie în acțiune.

Dispariția acestui mare avocat și distins juriconsult, excelent și iubit confrate lasă printre noi un gol nemărginit.

Fizicește, A. Djuvara a dispărut, sufletul său îl vom evoca însă întotdeauna.

V. ATHANASOVICI

S U M A R

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: C. Lungeanu ou D. Sculy-Logothétides.

Curtea de apel din Craiova, secțiunea II: G. Pascu cu I. Pomponiu-Pârvulescu.

Curtea cu jurași din județul Ilfov: N. Stănescu, girantul responsabil al ziarului *Adevărul*, cu I. Procopiu, directorul ziarului *l'Indépendance Roumaine*.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 3 Octombrie 1912

Președința d-lui C. R. Manolescu, președinte

C. Lungeanu cu D. Sculy-Logothétides

TUTELĂ.— SOCOTELI.— MINOR.— SUMĂ DATORITĂ TUTORULUI.— ACȚIUNE ÎN JUSTIȚIE.— COMPETINȚĂ.— ART. 418, 1169 ȘI 1170 COD. CIVIL.

TUTELĂ.— SOCOTELI.— SUME DATORITE DE MINOR TUTORULUI.— ÎNCHEIERI.— TITLU.— INSTRUMENT PROBATORIU.

1° Din moment ce socotelile tutelei au fost depuse de tutor și aprobate de tribunalul care administrează tutela, competența acestui tribunal încetează, așa că acțiunile ce tutorul ar avea în contra minorului pentru sumele cu care acesta i-a rămas dator din timpul administrațiunei tutelei, fiind personale și mobiliare, sunt de competența tribunalului locului unde domiciliază minorul, conform regulei comune *actor sequitur forum rei*, la care legea n'a făcut nicio derogatiune în această materie.

2° Încheerea tribunalului prin care s'a verificat socotelile tutelei și se descarcă tutorul, constatând în acelaș timp și sumele cu care minorul a rămas dator față de tutor, constituie un titlu pentru tutor opozabil minorului și care poate servi ca mijloc de probațiune în acțiunea prin care tutorul reclamă dela minor sumele ce acesta i-a rămas dator.

No. 672. — Respins, recursul făcut de C. Lungeanu contra sentinței tribunalului Ilfov, secțiunea III, No. 778 din 1911, dată în proces cu D. Sculy-Logothétides.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier V. Bossy; d-l avocat Aurel Ilescu, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Gerosanu, în combatere; d-l procuror St. Stănescu, în concluziuni pentru respingerea recursului.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Exces de putere, omisiune esențială și violarea art. 418, 1169 și 1170 cod. civil, combinat cu art. 66 bis din procedura civilă».

Având în vedere sentința supusă recursului din care rezultă că Dimitrie Sculy-Logotetide, în calitate

de fost tutor al minorilor Vasile și Venera Călinescu a chemat în judecată pe minorii reprezentați prin tutorul adhoc C. Lungeanu pentru plata sumei de 1441 lei 68 bani cheltuiți în profitul minorilor pe timpul administrațiunei sale ca tutor de la 1 Ianuarie până la 28 Februarie 1909;

Având în vedere că minorii au opus necompetința tribunalului Ilfov, care este acela al locului unde domiciliază minorii, de a judeca o asemenea acțiune, pe motiv că fiind o datorie rezultând din gestiunea unei tutele administrată de tribunalul de Prahova, numai acest tribunal este competente să pronunțe condamnatiunea;

Considerând că, odată ce socotelile tutelei au fost depuse de tutor și aprobate de tribunalul care administrează tutela, competența acestui tribunal încetează, așa că acțiunile ce tutorul ar avea în contra minorului pentru sumele cu care acesta i-a rămas dator din timpul administrațiunei tutelei, fiind persoanele și mobiliare, sunt de competența tribunalului locului unde domiciliază minorul, conform regulei comune *actor sequitur forum rei*, la care legea n'a făcut nici o derogatiune în această materie;

Că, așa dar, tribunalul respingând exceptiunea de necompetință n'a făcut nici un exces de putere;

Considerând că tribunalul, pentru a condamna pe minorii Călinescu la plata reliquatului cerut de fostul lor tutor, se întemeiază pe încheerea tribunalului Prahova No. 6784 din 1910, prin care s'a verificat socotelile și s'a descărcat tutorul de gestiunea sa constatându-se în favoarea sa suma de 1441 lei cheltuiți pentru minor în intervalul de la 1 Ianuarie până la 28 Februarie 1909, când tutorul nu a încasat nici un venit;

Considerând că, această încheere a tribunalului fiind dată cu păzirea tuturilor formelor cerute de lege pentru administrațiunea bunurilor minorilor, constituie un titlu pentru tutor, opozabil minorului, așa că poate servi ca mijloc de probațiune în justiție, și tribunalul hotărând ast-fel n'a violat art. 1169 și 1470 c. civil;

Considerând că acest titlu ar fi putut fi combătut prin proba contrarie;

Considerând însă că tutorele Lungeanu nu a produs nici o probă în instanță pentru a contestă existența datoriei;

Că, prin urmare, motivul de casare se găsește neîntemeiat în ambele sale părți și recursul cată să fie respins;

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA

SECȚIUNEA II

Audiența dela 24 Octombrie 1912

Președinta d-lui C. Poenaru, consilier

G. Pascu cu I. Pomponiu-Pârvulescu

MANDAT TACIT.— CONFERIRE ȘI ACCEPTARE.— DOVADĂ.— ART. 1533 C. CIV.

LOCAȚIUNE DE SERVICIU. — CONTRACT CONSENSUAL.— DOVADĂ.— ART. 1191 C. CIV.

ÎNCEPUT DE DOVADĂ.— INTEROGATOR.— RĂSPUNSURI MEȘTESUGITE ȘI RETICENȚE.— ART. 1197 C. CIV.

1° În legislațiunea noastră, mandatul salariat putând fi nu numai expres, dar și tacit, este evident că atât conferirea tacită, cât și acceptarea lui poate să rezulte din fapte și împrejurări, și se poate dovedi cu martori și prezumțiuni.

2° Contractul de locațiune de servicii, fiind un contract consensual și sinalagmatic, existența lui, ca a orăru contract care ia naștere prin concursul voinței părților contractante, nu se poate dovedi, în conformitate cu regulile de drept comun, decât prin înscrisuri, prin mărturisire sau jurământ, proba cu martori nefiind admisibilă fără un început de dovadă scrisă.

3° Interogatorul poate servi ca început de dovadă scrisă numai atunci când, prin răspunsurile sale meștesugite și prin reticențele sale, partea interesată caută să ascundă adevărul.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de G. Pascu contra sentinței civile a tribunalul Dolj secția I cu No. 718 din 1911.

Având în vedere că, obiectul procesului constă în acțiunea lui G. Pascu de a se obliga intimatul I. Pomponiu-Pârvulescu a-i plăti suma de 11.000 lei drept onorariul său care reprezintă 2°/_o asupra prețului de lei 550.000 pentru stăruințele depuse ca d-l I. Chețeanu să vândă intimatului moșia sa Strâmba pe preț

de 550.000 lei, onorar care l'a stabilit cu intimatul Pârvulescu anterior cumpărării;

Având în vedere că, apelantul Pascu prin avocatul său d-l I. Mitescu cerând proba cu martori spre a dovedi că a avut mandat salariat tacit dela intimatul I. Pomponiu și că în virtutea acestui mandat salariat tacit a obținut dela d-l I. Chețeanu pentru dânsul vânzarea moșiei Strâmba, urmează a se vedea dacă, în speță, se poate susține cu temei că a existat un mandat salariat tacit și ca atare proba cu martori este admisibilă;

Considerând că este cert că în legislațiunea noastră, precum reese din dispozițiile art. 1533 c. civil și 392 c. com., mandatul poate fi expres cât și tacit;

Considerând că, fiind neîndoelnic că în legislația noastră mandatul salariat poate fi și tacit, este evident că atât conferirea tacită cât și acceptarea lui poate să rezulte atât din fapte, cât și din diferite împrejurări și astfel se poate dovedi atât prin martori cât și prin prezumțiuni;

Considerând că, dacă este cert că mandatul tacit salariat se poate dovedi cu martori, nu este mai puțin adevărat că în speță proba cu martori invocată de apelant este inadmisibilă, căci precum reese din desbaterile și susținerile părților, între apelant și intimat n'a putut exista nici un mandat tacit salariat, ci un simplu contract de locațiune de servicii, întrucât însuși apelantul arată că intimatul a cumpărat dela d-l I. Chețeanu moșia Strâmba prin mijlocirea și intervenția sa, recunoscându-se de apelant că în această afacere dânsul a făcut oficiul de mijlocitor, nu se mai poate susține cu temei că între dânsul și intimat a existat un mandat tacit salariat și ca atare proba cu martori ar fi admisibilă în a dovedi existența mandatului tacit salariat;

Susținându-se de apelant că a făcut oficiul de mijlocitor, dânsul n'a putut pune la dispoziția intimatului de cât serviciile sale fără a-l putea reprezenta. Și, în adevăr, ca mijlocitor nu putea trata în numele intimatului, cu d-l Chețeanu proprietarul moșiei, nu putea să-l pună de cât în contact cu acesta spre a trata împreună vânzarea și cumpărarea moșiei Strâmba. De ar fi existat un mandat tacit salariat, apelantul și-ar fi pus nu numai serviciile la dispoziția intimatului dar ar fi și tratat în numele acestuia cu proprietarul moșiei Strâmba, I. Chețeanu.

Considerând că, fiind cert că în speță n-a putut fi un mandat tacit salariat, ci un simplu contract de locațiune de servicii, care este un contract consensual și sinalagmatic, este evident că existența acestui contract nu se poate dovedi prin martori și ca atare proba cu martori invocată este inadmisibilă;

Neputând fi în speță decât un contract de locațiune de servicii, existența acestui contract ca orice contract care ia naștere prin concursul voinței părților contractante, nu se poate dovedi în conformitate cu regulile de drept comun decât prin înscrișuri, prin mărturisire sau jurământ.

Prin martori, existența unui atare contract nu s'ar putea dovedi decât existând un început de dovadă scrisă, aceasta în conformitate cu art. 1191 cod. civil.

Alegațiunea apelantului Pascu că în speță ar exista un început de dovadă scrisă care reese din interogatorul luat intimatului la prima instanță, este neîntemeiată.

Fără îndoială, interogatorul poate servi de început de dovadă scrisă, or de câte ori ar reeși din interogator vre un indiciu, or de câte ori reese că partea interogată prin răspunsurile sale meșteșugite și prin reticențele sale caută a ascunde adevărul.

Considerând că, în speță din răspunsul dat de intimat, nerezultând întru nimic că dânsul prin răspunsurile sale a căutat a altera adevărul, a căutat prin reticențele sale a ascunde adevărul, nu se poate în mod temeinic susține că acest interogator poate fi luat ca un început de dovadă scrisă și ca atare proba cu martori invocată ar fi admisibilă;

Observându-se cu atenție răspunsurile, se poate vedea că intimatul fără nici o reticență și în mod clar și precis neagă existența mandatului tacit salariat, căci în mod lămurit afirmă că n'a însărcinat pe apelant a trată în numele său cu d-l Chețeanu pentru cumpărarea moșiei Strâmba.

Având în vedere că, în fond, apelantul n'a făcut nici o obiecțiune;

Pentru aceste motive, respinge apelul.

Semnați: C. Poenaru, Th. A. Brăiloiu, A. Cernătescu.

CURTEA CU JURAȚI DIN JUDEȚUL ILFOV

Audiența dela 15 Octombrie 1912

Președința d-lui M. A. Balș,
Consilier la Curtea de apel din București

N, Stănescu, girantul responsabil al ziarului *Adevărul* cu I. Procopiu, directorul ziarului *l'Indépendance Roumaine*

CALOMNIE. — CINE POATE FI CALOMNIAT. — PERSOANE FIZICE. — PERSONALITĂȚI MORALE. — ART. 294 COD. PEN.

PRESĂ. — ZIAR. — PROPRIETATEA LUI. — CUM ȘI DE CINE SE EXERCITĂ.

PRESĂ. — ÎNTREPRINDERE DE PUBLICAȚIUNI. — PROPRIETATE. — SOCIETATE COMERCIALĂ. — FORME. — DREPTUL DE PROPRIETATE. — ART. 77—104 COD. COM.

PRESĂ. — ZIAR. — DIRECTOR. — DREPTUL DE A RECLAMA ÎN JUȘTITIE. — CONSIDERAȚIUNI PROFESIONALE.

CALOMNIE. — DOVADĂ. — BUNĂ CREDINȚĂ. — PROBA TESTIMONIALĂ. — ADMISIBILITATE. — ART. 296 COD. PEN.

PRESĂ (DELICT DE). — AUTOR. — GIRANT. — MIJLOACE DE APĂRARE. — ART. 24 DIN CONSTITUȚIE ȘI ART. 47 COD. PEN.

1° Delictul de calomnie, prevăzut și pedepsit de art. 249 din codul penal, este comis nu numai atunci când faptele calomnioase sunt îndreptate în contra unei persoane fizice, dar și atunci când acele fapte se adresează unor persoane abstracte, precum societăți, ziare, reviste și oricărei individualități morale.

2° În lipsa unor texte de lege cu privire la persoanele cari au dreptul de a reprezintă în justiție un ziar sau revistă — legea modificând dreptul comun numai în ceea ce privește responsabilitatea penală — urmează a se aplică și în această materie principiile dreptului comun, cu privire la modul de manifestare și exercitare a dreptului de proprietate, astfel că proprietarul ziarului este în drept a reclama pentru orice leziune morală sau materială adusă acestui patrimoniu al său.

3° Întreprinderea publicării unui ziar fiind o afacere comercială, manifestarea dreptului de proprietate se concepe în general sub forma unei societăți alcătuite potrivit regulilor codului de comerț, iar în lipsa unei asemenea constituirii, conform dreptului comun, neputându-se recunoaște dreptul de a reclama în justiție în mod colectiv unei societăți neregulat constituită.

4° Directorul unei reviste sau unui ziar este în

drept a reclama în justiție nu numai pentru atingerile aduse lui ca persoană, dar și pentru atingerea adusă considerației sale profesionale, prin considerațiune profesională înțelegându-se nu inviniurile aduse priceperii profesionistului, ca publicist, ci acelea aduse probității sale, în exercitarea meseriei.

5° Deși, potrivit art. 296 din codul penal, când acuzația este adusă unui particular, dovada acestei afirmațiuni poate rezulta numai dintr'o hotărîre judecătorească, act autentic sau înscris cu scrierea sau subscrierea inculpatului, totuși proba cu martori este admisibilă când e vorba ca inculpatul să facă dovada că inviniurile aduse reclamantului le-a făcut cu bună credință, adică el crezând că sunt exacte și întemeiate.

6° Girantul răspunzător în locul autorului pentru greșala acestuia, trebuie să profite și de foloasele ce le-ar avea acesta, astfel că el este în drept să ridice aceleași excepțiuni și să întrebuițeze aceleași mijloace de apărare ca și însuș autorul.

Curtea,

Considerând că, în ceea ce privește motivul că un ziar nu poate fi calomniat, pentru că nu este o persoană fizică, că alegațiunea astfel formulată este înlăturată de art. 294 alin. ultim cod. pen., care pedepsește calomnia în contra corpurilor constituite, prin urmare în principiu pot fi calomniate nu numai persoane materiale, fizice, dar și entități abstracte. Dar s'ar putea obiecta că această dispozițiune a legii e o excepțiune care nu justifică posibilitatea comiterii unui asemenea delict față cu persoane morale (în sensul obișnuit al acestui cuvânt), persoane care în caz de adevărire a faptului alesat nu ar putea fi expuse la pedepse, sau la ura ori disprețul cetățenilor, după cum se exprimă prima parte a art. 294 cod. pen. Este adevărat că baza pedepsirii calomniei în potriiva corpurilor constituite este ordinea publică în stat, căci nepedepsirea unor afirmațiuni calomnioase împotriva instanțelor însărcinate cu administrarea unei părți din puterea publică ar zdruncina încrederea obștească în mersul lor regulat, analizându-se astfel dezvoltarea normală a vieții publice. Dar, deși acesta este motivul

pe care se bazează partea finală a art. 294 cod. pen., nu ar trebui dedus că împotriva celorlalte ființe abstracte se pot aduce afirmațiuni calomnioase fără teamă de pedeapsă. Și soluțiunea nu trebuie căutată în alin. final al art. 294, ci în combinarea lui cu alin. I. Acest text din urmă pedepsește pe acela care calomniază pe un individ. Or, din momentul ce partea a doua admite pedepsirea calomniatorilor unor entități abstracte, înțelesul cuvântului individ nu trebuie restrâns la o persoană fizică, ci trebuie privit ca cuprinzând orice individualitate, și dacă se ține seamă de importanța și întinderea pe care persoanele morale o au în viața publică azi, unde sunt așa de necesare câteodată încât multe funcțiuni sociale aproape nu s'ar putea îndeplini fără concursul lor, se va vedea că este un interes obștesc ca mersul și dezvoltarea lor să fie de asemenea ocrotite, și o afirmație calomnioasă la adresa lor ar avea desigur rezultatul contrariu. De pildă, arătarea făcută de un oarecare necunoscut că cutare sau cutare stabiliment de credit și-a suspendat operațiunile, are de consecință (în afară de discreditarea lor) o zdruncinare a încrederei publicului în însăși principiul fructificării economiilor în asemenea stabilimente, lucru extrem de dăunător din punctul de vedere economic. Și dacă s'ar obiecta că legiuitorul a redactat codul penal la un moment unde viața publică nu cunoșteă aceste ființe sub întinderea lor actuală și deci nu a putut să le aibă în vedere, se poate răspunde cu succes că rolul interpretului este de a adapta pe cât posibil legislațiunea nevoilor sociale actuale;

Că, această soluțiune admisă în Franța (unde însăși textele diferă cu totul) de o mare parte din doctrină, a fost consacrată și de jurisprudența română (V. Cas. II, No. 2566 din 1908, Bult. pg. 1920);

Că, prin urmare, pot fi calomniate și persoane abstracte, iar nu numai persoane fizice; că, odată această premisă stabilită, nu este vre un motiv ca să fie exceptate ziarele din categoria acestor ființe. A nu recunoaște aceasta, ar fi să se tăgăduiască locul ce-l ocupă ziarele în viața publică actuală.

În orice caz, sunt atinse persoanele fizice cari redactează ziarul. Dar, afară de aceasta, în centrele în care, din cauza interesului viu pe care masa o manifestează pentru evenimentele interne și externe, numărul cititorilor este mare, ziarele au ajuns să se personifice în ochii cititorilor, independent de personalitatea acelor cari le conduc, afară de câteva ex-

cepțiuni. Pentru cei mai mulți dintre cititori, ziarele *Le Temps*, *Le journal de débats*, *Daily News*, *Times*, *New-York-Herald*, *Kölnische Zeitung*, formează o entitate distinctă de persoana directorilor sau redactorilor cari sunt trecători și adeseori nu personifică ziarul în ochii publicului. Și când este vorba de un delict ca acela de calomnie, unde chestiunea de considerațiune, de reputațiune, joacă un rol atât de însemnat, nu se poate face abstracțiune de acest factor. Conducătorii ziarului pot fi atinși și ei de discreditul aruncat asupra organului de publicitate, dar și acesta din urmă este ponegrit în ochii publicului.

Considerând că, deosebit de aceasta, este afară de orice îndoială că și firmele comerciale pot fi calomniate, adică atinse în considerațiunea de care se bucură aceste firme, sunt adeseori cunoscute, independent de personalitatea conducătorilor lor (*Le Louvre*, *Le Bon Marché*, etc.), și în ochii publicului, în cazul când s'ar afirma, de pildă, că se măsoară fals mărfurile vândute la una din aceste firme, ar fi atinsă considerația conducătorilor, dar mai ales aceea a firmei comerciale. Și, în acest caz, în materie de calomnie, se ține seamă de atingerea adusă considerațiunii;

Având în vedere că, după art. 3 alin. V c. com., întreprinderile de editură, în care intră și ziarele, sunt considerate ca fapte de comerț, deci, fie că s'ar privi chestiunea din punctul de vedere pur abstract, fie că ar fi examinată din punctul de vedere mai prozaic al pozițiunii ei juridice, soluțiunea nu se schimbă. Nu trebuie uitat că legea în acest delict a avut în vedere mai mult repararea daunelor morale decât a celor materiale;

Considerând că, în consecință, un ziar poate fi calomniat și că deci incidentul, astfel cum a fost formulat, este neîntemeiat.

Asupra celui de al doilea incident, privitor la modul cum ziarul *l'Indépendance Roumaine* este reprezentat în instanță:

Având în vedere că, odată stabilit punctul că un ziar poate fi calomniat, urmează a se vedea o a doua chestiune cu totul distinctă de cea dintâiu, și anume aceea de a se ști cine poate reclama în justiție în numele ziarului calomniat, cine poate stă în instanță în numele lui;

Considerând că, întreprinderea publicării unui ziar nu constituie o concesiune dată de puterea publică, ci

o apropiată în profitul unei persoane, o proprietate, deci dreptul care este exercitat asupra acestui ziar are toate caracterele dreptului de proprietate (*Georges Duplat, Les journal, sa vie juridique. — Les responsabilités civiles*, pg. 7). Nefiind nici o legiferare specială în această privință, se aplică regulile dreptului comun cu privire la modul de exercitare și de manifestare a dreptului de proprietate. Prin urmare, proprietarul ziarului va fi în drept a reclama pentru leziunea morală sau materială ce a fost adusă patrimoniului său (legea a modificat dreptul comun numai în ceea ce privește răspunderea penală).

Dacă acest proprietar este o singură persoană, va reclama în persoană sau prin împuternicit. Dacă vor fi mai mulți proprietari, vor trebui să reclame cu toții, întrucât este vorba de o capacitate asupra unui lucru indiviz. Ei pot da mandat general sau limitat unei persoane sau mai multor persoane, cari să exercite drepturile lor în totul sau în parte.

Fiind vorba despre o întreprindere comercială, manifestarea acestui drept se concepe în general sub forma unei societăți alcătuită potrivit regulilor codului de comerț (art. 77—104 c. com.), având personalitatea juridică distinctă de aceea a asociaților. În lipsa unei asemenea înfățișări exterioare, se aplică dreptul comun, neputându-se recunoaște dreptul de a reclama în mod colectiv unei societăți neregulat constituite (Vezi G. Barbier, *Code expliqué de la presse*, ed. 2, t. I, No. 535, pg. 505).

Având în vedere că, în speță, după cum s'a arătat cu ocazia narării faptelor, proprietatea ziarului *l'Indépendance Roumaine* a fost vândută în anul 1902 de către Al. Em. Lahovary lui Vintilă I. C. Brătianu, ca reprezentant al unor persoane semnate într'un act de aranjament, se specifică în act că asociația în numele căreia vorbea d-l Brătianu, nu are încă personalitate juridică. D-l V. Brătianu, cumpărând proprietatea ziarului, lucră ca mandatar al mai multor persoane; deci, nu d-sa devenea proprietar, ci mandanții săi. În consecință, mandanții săi sunt în drept ca să reclame justiției pentru leziunea adusă patrimoniului lor;

Considerând că ei pot exercita acest drept sau personal sau prin mandatar, însă potrivit adagiului *null ne plaide par procureur*, este necesar ca mandatul în virtutea căruia se înfățișează înaintea justiției reprezentantul lor, să existe și să fie depus pe masa în

stanței sau la dosar (art. 70 și 94 c. pr. civ.);

Că, proprietarii ziarului *l'Indépendance Roumaine* nu au dat asociației lor forma unei societăți comerciale, după cum singur a recunoscut reclamantul în instanță;

Având în vedere că reclamantul I. Procopiu, care a formulat reclamația de față și se prezintă acum în instanță, nu a înfățișat un asemenea mandat. Scrisoarea d-lui V. Brătianu constituie un mandat dat de un mandatar al proprietarilor, dar nu de aceștia și nu dispensează de înfățișarea mandatului. Stipulațiunile din actul de vânzare privesc exclusiv relațiunile dintre Al. Em. Lahovary și cumpărător, și nu pot fi invocate față cu alții, cari nu au fost parte la acest act de vânzare;

Având în vedere că, în consecință, proprietarii ziarului *l'Indépendance Roumaine*, nefiind reprezentați în instanță în mod valabil, nu se pot pune concluziuni în numele și pentru acest ziar, nici chiar de directorul lui, în lipsa unui mandat formal, întrucât funcțiunea de director al unui ziar privește numai chestia administrației interioară a ziarului;

Considerând însă că, afirmațiile făcute prin articolele înscrise ating considerația d-lui I. Procopiu, atât ca persoană privată, cât și ca profesionist. În adevăr, în ceea ce-l privește personal, se afirmă că ar fi încercat să incaseze 30.000 lei dela d-nii de Marçay. Și, în ceea ce-l privește chestia considerațiunii sale personale, din modul cum sunt redactate articolele, este învederat că d-sa este vizat și ca publicist, în activitatea sa de director al ziarului. Această calitate este o chestie de fapt, de care nu se poate face abstracție în examinarea temeiului cererei de față. Incriminația în cazul de față vizează atât ziarul, cât și persoana directorului, care în acest caz poate reclama personal, el este atins atât prin faptul că se aduc acuzațiuni de venalitate în privința ziarului pe care îl conduce, cât și prin faptul că aceste acuzațiuni sunt aduse și în privința lui ca director (vezi G. Le Poittevin, *Traité de la presse*, t. III, No. 1259, p. 300; G. Barbier, *Code explicqué de la presse*, ed. 2, t. I, No. 413, pg. 418 și No. 536, pg. 505);

Considerând că, prin considerațiune profesională, trebuie să se înțeleagă, în acest caz, nu învinuirile aduse priceperii profesionistului, care pot fi socotite ca aparținând de domeniul criticii, dar acele aduse probității sale în exercitarea meseriei. De pildă, de

se va afirma că un magistrat a dat o soluție greșită unei afaceri, aceasta nu ar justifica o plângere, dar de se va zice că a dat o soluție fiindcă a fost influențat de considerațiuni străine de imparțialitate, care trebuie neapărat să-l călăuzească în exercitarea profesiunii sale, această afirmație poate justifica în principiu o plângere din partea acelor ce ar fi atacați pe nedrept și pe cari experiența vieții nu i-ar fi oțelit în privința unor asemenea învinuiri;

Considerând că, nu este nevoie să se inziste pentru a învedera că considerația personală are acelaș drept la protecțiunea legii cași onoarea privată a fiecărui cetățean; în caz contrariu, atmosfera de suspiciune și de bănuială care ar plană asupra vieții publice, ar provoca numai desgust și desnădejde la acei cari vor să lucreze pentru binele obștesc în sfera lor de activitate, și i-ar îndepărta dela asemenea scopuri spre paguba desvoltării generale;

Că, dar, fiind stabilit că cineva poate reclama și pentru atingerea adusă considerațiunii sale profesionale, I. Procopiu este în drept ca să formuleze plângerea de față, atât personal cât și ca profesionist, conducător al ziarului *l'Indépendance Roumaine*, și că deci incidentul poate fi admis numai în parte.

Asupra probei testimoniale cerută de Nicolae Stănescu pentru a-și dovedi buna credință:

Considerând că, potrivit art. 296 c. pen., atunci când acuzația este adusă împotriva unui particular, iar nu a unui funcționar public, dovada acestei afirmațiuni este socotită ca legiuită numai atunci când rezultă dintr'o hotărîre, dintr'un act autentic sau din vreun înscris cu scrierea și subscrierea inculpatului;

Că, însă, dacă atât acest text, cât și art. 295 interzic dovedirea prin martori a acuzațiilor făcute, nu este mai puțin adevărat că doctrina și jurisprudența admit că situația acelu învinovățit va fi ameliorată, dacă se va dovedi că a adus învinuirile cu credință că sunt exacte. În acest caz, buna sa credință, deși nu-l va apăra de pedeapsă, va putea constitui însă o circumstanță ușurătoare în favoarea lui, căci dacă respectul ce fiecare om cinstit și civilizat trebuie să aibă pentru acel cu care trăește în societate, îi interzice ca să acuze pe cineva fără ca să poată face dovada afirmațiilor sale, totuș vina sa este întrucâtva atenuată când va putea dovedi că a fost indus în eroare prin afirmațiuni ce i s'au făcut de alții și că-

roră le-a dat prea lesne crezământ. Desigur, nimeni nu trebuie să acuze, bazându-se pe șoapte și chlevetiri de cafea. Dar alta este situația din punctul de vedere al pedepsei, a celui care repetă acuzațiuni ce i s'au afirmat ca exacte, și a celui care le inventează pe de-a-întregul (Vezi H. Schvermans, *Code de la presse*, t. 2, pag. 490). Este bine înțeles că dovada va purta numai asupra faptului de a se ști dacă afirmațiile s'au făcut, iar nicidecum asupra verității acestor aserțiuni;

Considerând că, dacă în principiu o asemenea dovadă poate fi admisibilă, rămâne a se vedea dacă această dovadă poate fi acordată numai autorului, sau și girantului.

Intr'adevăr, situația lor, din punctul de vedere al responsabilității penale este, la prima vedere, cu totul deosebită; cel dintâiu a scris articolul, a comis faptul care dă naștere reclamațiunii, pe când cel de al doilea este tras la răspundere numai din cauza modestiei exagerate a celui dintâiu, și apare mai mult sub înfățișarea biblică a țapului ispășitor.

Prin urmare, trebuie cercetat dacă delictul pentru care girantul este tras la răspundere, este sau nu delict personal al lui, sau dacă el răspunde direct pentru delictul autorului și-și poate însuși mijloacele de apărare puse la dispoziția acestuia.

Considerând că, legiuitorul român, în materie de răspundere pentru delictul de presă, nu a admis nici sistemul răspunderii solidară din legea franceză din 1819, nici sistemul răspunderii pentru neglijență din legiunile austriace și germane, ci sistemul răspunderii succesive și exclusive din legea belgiană, adică a răspunderii așa zisă *prin cascade* (V. Garraud, *Droit pénal*, t. 3, No. 686 și urm.). Răspunde, în prima linie, autorul, când este cunoscut sau se dovedește, în lipsa lui girantul, în lipsa acestuia, editorul (art. 24 Const. și 47 cod. pen.), iar nu ca în legea franceză din 1881, girantul în orice caz, și autorul ca complice. De aceea, pare a rezulta că girantul nu răspunde pentru greșala sa proprie că a lăsat să se publice articolul delictuos, pe când eră dator ca să supravegheze conținutul ziarului; el răspunde pentru o greșală pe care nu a comis-o, în locul adevăratului vinovat. Căci este cert că el nu e condamnat nici ca complice, nici ca agent provocator, nici ca coautor, el este condamnat în locul autorului, pe care, ca să poată scăpa de o pedeapsă pentru un fapt pe care nu l-a comis, nu are decât să-l arate, dacă ar fi pedepsit pentru o greșală

personală (de neglijență în supravegherea publicării), declarația lui nu l-ar scăpa de pedeapsă, căci vinovat ar fi de răspândirea articolului, chiar când autorul scrierei ar fi cunoscut. Desigur că mai rațional ar fi ca să se adopte sistemul răspunderii pentru greșala proprie, adică a autorului pentru scriere, a girantului pentru publicare, și încă și mai drept a se înlocui răspunderea girantului prin aceea a directorului. Însă sistemul ce se poate deduce din tăcerea desăvârșită a legii (care se deosebește de cele mai multe legiuri străine asupra materiei și în special de cea franceză) fiind cel de mai sus, consecința este că girantul răspunzând în locul autorului pentru greșala acestuia, trebuie să profite și de foloasele ce le-ar avea, adică este în drept să ridice aceleași excepțiuni și să întrebuinteze aceleași mijloace de apărare. Deci, el poate cere proba testimonială pentru stabilirea buneii credințe.

Având în vedere că, inculpatul a propus ca martori pe d-nii de Marçay, Gr. Gh. Cantacuzino, S. Adania, Carol Schulder, C. Demetrescu și Gongopol, cu mărturia cărora voește să dovedească că aceștia au spus că suma de 20.000 lei a fost cerută în numele ziarului *l'Indépendance Roumaine* de la antreprenorii Cazinoului din Sinaia și Constanța;

Având în vedere că proba cu martori exclusiv în asemenea limite, și anume nu pentru a dovedi că s'au cerut bani, ci pentru a dovedi că s'a afirmat că s'au cerut, poate fi admisă, căci comisiunea juraților va fi în măsură ca să aprecieze gradul de seriozitate a persoanelor cari au făcut afirmațiunea și gradul de precizie al acestor afirmațiuni și, în consecință, să socotească dacă situațiunea inculpatului, din punctul de vedere al responsabilității, poate sau nu să fie îndulcită.

Pentru aceste motive, respinge incidentul ridicat de apărare, că un ziar nu ar putea fi calomniat; declară că instanța este bine angajată de I. Procopiu personal ca conducător al ziarului *l'Indépendance Roumaine* și ca persoană privată, nu însă în numele și pentru acel ziar; admite proba cu martori cerută de inculpat pentru a dovedi buna credință ce a existat în momentul când s'au pus în sarcina părții civile faptele articulate în articolele încriminate, și amână afacerea la sesiunea viitoare, pentru când se vor cita inculpatul, partea civilă și martorii propuși azi în instanță de inculpat.

Semnați: M. Balș, N. Steriade, N. N. Ioanid.